

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของการวิจัย

อุบัติเหตุจราจรเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดความสูญเสียทั้งทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านเศรษฐกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ในปี พ.ศ. 2543 ประชากรทั่วโลกเสียชีวิตเนื่องจากอุบัติเหตุบนท้องถนนมีประมาณ 1.23 ล้านคนโดยที่กว่า 70 เปอร์เซ็นต์อยู่ในประเทศกำลังพัฒนา (องค์การอนามัยโลก, 2543) ในประเทศไทย จำนวนอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นทั้งสิ้น 73,737 ราย จำนวนผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุจราจรทั้งหมด 11,988 คน เฉลี่ยวันละ 33 คน จำนวนผู้บาดเจ็บสาหัส 12,052 คน จำนวนผู้บาดเจ็บเล็กน้อย 40,609 คน มูลค่าทรัพย์สินเสียหาย 1,242.17 ล้านบาท ค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจเนื่องจากอุบัติเหตุจราจรของประเทศไทยรวมเป็นเงินทั้งสิ้นมากกว่า 100,000 ล้านบาท หรือมากกว่า ร้อยละ 2 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ปี 2543 เท่ากับ 4,891,000 ล้านบาท)

มาตรการแก้ไขปัญหาคือการเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อลดและป้องกันอุบัติเหตุ ความรุนแรงของอุบัติเหตุจราจรส่วนใหญ่เกิดขึ้นในภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งบนทางหลวงระหว่างชุมชนเป็นสาเหตุของการบาดเจ็บถึงประมาณร้อยละ 50 ของผู้บาดเจ็บทั้งหมดและร้อยละ 60 ของการเสียชีวิตบนถนน (วิวัฒน์ สุทธิวิภากร และคณะ, 2542) เมื่อมองในภาพรวม อัตราการเกิดอุบัติเหตุบนถนนสายหลักลดลง เนื่องมาจากหลายหน่วยงานให้ความสนใจเป็นพิเศษโดยเฉพาะในช่วงเทศกาล ในทางกลับกันจำนวนอุบัติเหตุกลับเกิดขึ้นบนถนนสายรองในเขตชุมชนมากขึ้น

การดำเนินการแก้ปัญหาคือความปลอดภัยจากอุบัติเหตุจราจรจำเป็นต้องมีการดำเนินงานให้เป็นรูปธรรมและมีความต่อเนื่อง การจัดทำแผนความปลอดภัยในระดับชุมชนจึงเป็นยุทธศาสตร์ในการลดจำนวนและความรุนแรงที่เกิดขึ้นในชุมชน แนวทางในการดำเนินงานจำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชนที่อยู่ในชุมชนจะต้องเป็นผู้มีส่วนร่วมและมีบทบาทโดยตรง โดยได้รับการสนับสนุนจากผู้เกี่ยวข้องทั้งทางภาครัฐและเอกชน แผนความปลอดภัยในระดับชุมชนเป็นระดับปฏิบัติการ แสดงให้เห็นถึงวิธีการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยขึ้นบนถนนในชุมชน โดยอาศัยแนวคิดและขั้นตอนในการจัดทำแผนตามรูปแบบของประเทศออสเตรเลีย เป็นต้นแบบ (Federal Office of Road Safety, 1995)

การวิจัยครั้งนี้เลือกพื้นที่ชุมชนนอกเมืองในจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นกรณีศึกษา ทั้งนี้เนื่องมาจากจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่อยู่ในภาคใต้ มีขนาดพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับ 2 รองจากจังหวัดสุราษฎร์ธานี แต่มีจำนวนประชากรมากที่สุดในภาคใต้ประมาณ 1.53 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2545 จากสถิติการเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบก สถานีตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่ามีผู้เสียชีวิตเนื่องจากอุบัติเหตุจราจรกว่า 300 คน อุบัติเหตุจราจรที่เกิดขึ้นในชุมชนแต่ละชุมชนไม่มีการจัดเก็บข้อมูลทำเป็นสถิติเพื่อวิเคราะห์ถึงสาเหตุและความรุนแรงของอุบัติเหตุจราจรที่เกิดขึ้น ถ้ามีการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบแล้ว สามารถที่จะหามาตรการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยจัดทำเป็นแผนความปลอดภัยบนถนนในระดับชุมชน ผู้วิจัยเห็นว่าอุบัติเหตุจราจรมีโอกาสเกิดขึ้นในชุมชนได้ทุกๆชุมชน ดังนั้นจึงได้ทำการศึกษาอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยเฉพาะในชุมชนที่อยู่ริมถนนนอกเมืองเพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาแผนความปลอดภัยบนถนนในระดับชุมชน

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

ในการวิจัยและศึกษาความปลอดภัยของชุมชนริมถนนนอกเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- 1.2.1 เพื่อรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์สถิติอุบัติเหตุจราจรที่เกิดขึ้นในชุมชนที่ทำการศึกษา
- 1.2.2 เพื่อเสนอแนวทางป้องกันในการที่จะลดจำนวนและความรุนแรงจากอุบัติเหตุจราจรแก่ผู้อยู่อาศัยบริเวณชุมชนริมถนน
- 1.2.3 เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาแผนความปลอดภัยบนถนนในระดับชุมชน

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาความปลอดภัยของชุมชนบริเวณริมถนนนอกเมืองมีขอบเขตการวิจัยดังนี้

- 1.3.1 การศึกษาอุบัติเหตุจราจรเป็นการศึกษาปัญหาอุบัติเหตุในพื้นที่ ในกรณีพื้นที่ดังกล่าวเป็นที่พักอาศัยการพิจารณาจะครอบคลุมเนื้อที่ 5 ตารางกิโลเมตร หรือพื้นที่เป็นย่านการค้า/ธุรกิจ โดยมุ่งเน้นชุมชนที่อยู่บริเวณริมถนนนอกเมืองที่อยู่บนเส้นทางที่มุ่งเข้าสู่อำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากโครงข่ายถนนในจังหวัดมีทั้งถนนที่มุ่งเข้าสู่ตัวอำเภอเมืองและถนนเลียบเมืองเพื่อไปจังหวัดใกล้เคียง ดังนั้นการพิจารณาคัดเลือกชุมชนบนเส้นทางที่มุ่งเข้าสู่อำเภอเมืองโดยมีระยะห่างจากอำเภอเมือง ไม่เกิน 50 กิโลเมตร

1.3.2 ทำการศึกษาอุบัติเหตุในชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเลือกตัวอย่างชุมชน 4 ชุมชนในการทำการศึกษ โดยพิจารณาหลักเกณฑ์จากเหตุอันควรข้อใดข้อหนึ่งหรือประกอบกัน ในกรณีที่เหตุอันควรของแต่ละเหตุไม่เพียงพอ ดังต่อไปนี้

ก. พิจารณาจากสาเหตุที่มีศักยภาพทำให้มีโอกาสเกิดอุบัติเหตุมากที่สุด จาก รายงานของกรมทางหลวง สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุที่มีศักยภาพมากที่สุดคือ ขับรถเร็วเกินกว่าอัตรา กำหนด การพิจารณาคิดความเร็วเปอร์เซ็นต์ไทม์ที่ 85 เป็นความเร็วที่ใช้เปรียบเทียบกับความเร็วที่กำหนด

ข. การได้รับความร่วมมือจากผู้นำชุมชนในการจัดทำ แผนความปลอดภัยบน ถนนในชุมชนที่ทำการศึกษา

ค. อัตราการตายต่อประชากร 100,000 คน มีค่าสูงกว่าอัตราการตายต่อ ประชากร 100,000 คนของจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.3.3 ข้อมูลอุบัติเหตุจราจรพิจารณาช่วงปี พ.ศ. 2541 – 2543

1.3.4 การเสนอแผนพัฒนาความปลอดภัยบนถนนในระดับชุมชนนำเสนอตามแนวทางการพัฒนาแผนความปลอดภัยในระดับชุมชน (พิชัย ธานีรณานนท์, 2543)

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จากการวิจัย

การศึกษาและวิจัยในพื้นที่ชุมชนริมถนนนอกเมืองของจังหวัดนครศรีธรรมราช ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จากการวิจัยคือ

1.4.1 ทราบถึงสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุจราจรว่ามีสาเหตุใดเป็นสาเหตุหลัก เช่น จำนวนประชากรบริเวณชุมชน ลักษณะถนนที่ผ่านย่านชุมชนนั้น ๆ ความเร็วในการขับขี่ ขาดยาน ช่วงเวลาในการเกิดอุบัติเหตุ และปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกิดอุบัติเหตุจราจร เพื่อนำ ข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์เพื่อหามาตรการในการป้องกันอุบัติเหตุจราจรในชุมชนนั้นๆ

1.4.2 ทำให้สภาพแวดล้อมในชุมชนเกิดความปลอดภัย ความสะดวกสบายกับผู้ อยู่อาศัยบริเวณชุมชน โดยเฉพาะการเดินทางไปโรงเรียนของนักเรียนที่อาศัยอยู่ในชุมชนหรือ บริเวณใกล้เคียง ไม่ว่าจะเป็นการเดินเท้า จักรยาน จักรยานยนต์หรือแม้กระทั่งโดยสารรถประจำ ทาง

1.4.3 ให้ประชาชนได้รับความรู้ให้ตระหนักถึง อันตรายจากอุบัติเหตุบนถนน เช่น การประชาสัมพันธ์ในการสวมหมวกนิรภัยเพื่อลดความรุนแรงของอุบัติเหตุ เป็นต้น

1.4.4 ให้เกิดการมีส่วนร่วมขึ้นในชุมชน เนื่องจากแผนพัฒนาความปลอดภัยบนถนน จะสำเร็จลุล่วงได้จำเป็นต้องอาศัยประชาชนในชุมชนนั้นๆเป็นผู้มีส่วนร่วมที่สำคัญที่สุด